

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Odlingsåtgärder i jordbruket

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Växtnäring och odlingsåtgärder

Produktkod

MI1001

Referenstid

Växtodlingsåret med skörd 2024

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Ylva Andrist Rangel
E-post	ylva.andrist-rangel@scb.se
Telefon	010-479 68 56

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande.....	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning	5
2.4.3	Bortfallsuppföljning	5
2.5	Bearbetningar.....	6
2.6	Granskning.....	6
2.6.1	Granskning under insamlingen	6
2.6.2	Granskning av mikrodata	6
2.6.3	Granskning av makrodata	7
2.6.4	Granskning av redovisning	7
2.7	Skattningsförfarande.....	7
2.7.1	Principer och antaganden	7
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	7
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	8
2.7.4	Röjandekontroll	9
3	Genomförande	9
3.1	Kvantitativ information.....	9
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	9
Bilaga 1		10

1 Statistikens sammanhang

Syftet med undersökningen *Odlingsåtgärder i jordbruket* är att tillhandahålla statistik inom växtnärsområdet som kan användas för uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmål samt rapportering av genomförande av EU-direktiv och internationella konventioner. Statistiken avseende 2024 belyser hantering och användning av skörderester, det vill säga halm, blast, ärtrev m.m. Statistiken bygger på uppgifter som samlas in från ett urval av jordbruksföretag och på registeruppgifter från Jordbruksverket.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av den undersökningen som resulterar i statistiken om skörderester. Publicering av statistiken görs i *Odlingsåtgärder i jordbruket 2024* (MI 30 BR 2502). Läs om statistikens kvalitet i kvalitetsdeklarationen som finns tillgänglig på www.scb.se/mi1001 under rubriken Dokumentation.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som ingår i undersökningen utgörs av tröskade respektive skördade arealer (dvs. exklusive obärgade), stubbhöjd samt arealer med nedbrukade respektive tillvaratagna skörderester (halm, blast, ärtrev m.m.) för spannmål, trindsäd, oljeväxter, gräsfrövall, sockerbetor och potatis. Dessutom ingår arealsandelar för olika användningar av skörderesterna.

2.2 Ramförfarande

Urvalet för undersökningen av skörderester 2024 är ett underurval av urvalet till undersökningen *Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter 2024*.

Ramen tas från Jordbruksverkets administrativa register för areal-baserade stöd. Rampopulationen definieras som registrerade jordbruksföretag där lantbrukarna ansökt om arealersättning för innevarande år. De jordbruksföretag (egentligen ansökningar om arealersättning) som det sedan samlas in uppgifter om utgör observationsobjekt, och kontaktpersonerna på företagen är uppgiftslämnare.

Uppgifterna i registret kvalitetskontrolleras regelbundet, vilket bör ge lantbrukarna incitament att redovisa korrekta grödarealer. Från registret hämtas även adresser, telefonnummer och e-postadresser till jordbruksföretagen. Uttaget av uppgifter från registret görs så sent som möjligt under sommaren innan urvalet måste dras, för att så många som möjligt av lantbrukarnas ändringar ska hinna registreras och komma med i urvalsunderlaget (ramen). Vid hanteringen bör

eventuella ändrade stödregler som kan påverka lantbrukarnas arealredovisning beaktas. Företagen ges i vissa fall ändrad regiontillhörighet om de har arealer av undersökningsgrödor i vitt skilda delar av landet.

För vissa variabler utgör även fält observationsobjekt, se vidare avsnitt 2.3.1.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Från den del av rampopulationen som ligger över cut-off-gränsen 5,0 hektar åkermark och har minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna i undersökningen av skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter (se avsnitt 2.3.2 nedan) dras ett sannolikhetsurval av jordbruksföretag. Urvalet dras enligt Pareto nps. För en detaljerad beskrivning av urvalsförfarandet, se *Statistikens framställning Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter 2024*.

Av de 4 427 jordbruksföretagen som drogs för undersökningen av skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter drogs ett underurval på 2 988 företag till undersökningen om skörderester.

Urvalsdesignen för frågan om stubbhöjd är ett tvåstegsurval. I första steget är jordbruksföretaget urvalsobjekt. I ett andra urvalssteg väljs ett fält ut för de aktuella grödorna. Eftersom det inte är praktiskt möjligt att vid en telefonintervju slumpmässigt ta ut ett fält, har konsekvent uppgifter för det största fältet per gröda inhämtats. Detta fält anses sedan vara representativt för samtliga fält av respektive gröda.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Vid urvalet exkluderas de företag i registret som ligger under en viss gräns (cut-off) i avseende på areal. Endast företag med mer än 5,0 hektar åkermark och minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna i undersökningen av skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter tog med i urvalet. Företag som ligger under cut-off gränsen ingår dock i beräkningarna.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

Undersökningen genomfördes under hösten 2024 via SCB:s webbsystem för lantbruksstatistik. Lantbrukarna lämnar sina uppgifter direkt till SCB och motsvarande uppgifter hämtas in genom telefonintervjuer med de företag som inte lämnat uppgifter själva. Alla jordbruksföretag som blivit utvalda fick ett introduktionsbrev

med inloggningsuppgifter i form av användarnamn och lösenord utskickat per post.

Preliminära uppgifter på företagsnivå avseende grödor och grödarealer hämtas även från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd för innevarande år och senare hämtas motsvarande definitiva uppgifter från Lantbruksregistret.

2.4.2 Mätning

Webbssystemet för lantbruksstatistik innehåller webbformulär till den eller de lantbruksundersökningar¹ som lantbrukaren är uttagen till under insamlingsperioden. Datainsamlingen för skörderester gjordes i samma webbformulär som undersökningen av skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter.

Formuläret innehåller först en statisk del där lantbrukarna lämnar uppgifter om årets skörd. I formuläret finns förtyckta registeruppgifter om grödor och arealer, som ska godkännas alternativt justeras av lantbrukaren. Delen om skörderester är dynamisk, och vilka grödor och frågor som visas beror på hur lantbrukaren svarat i delen om skörd (Bilaga 1). Förutom de undersökningsgrödor som även ingick i undersökningen om spannmål, trindsäd och oljeväxter ingick även konservärter, gräsfrövall, sockerbetor och potatis. Frågor om dessa dök om upp om företaget hade dessa grödor enligt Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. De företag som var med i urvalet till skörderester och som även var uttagna till undersökningen om skörd av potatis, fick lämna sina uppgifter om hantering och användning av potatisblast i det separata potatisformuläret (Bilaga 1).

För en detaljerad beskrivning av observationsvariablerna, se kvalitetsdeklarationerna för respektive publicering av statistiken.

Formuläret innehåller också inbyggda funktioner för att förenkla uppgiftslämnandet och även kontroller för att minska risken för misstag vid inmatning av uppgifterna.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Bortfallets omfattning i avseende på hela företag mäts via bortfallskoder som sätts i samband med insamlingen. I objektbortfallet ingår även ett antal ofullständiga webbformulär som inte kunnat utnyttjas i undersökningen.

¹ Andra undersökningar med koppling till lantbruk kan givetvis förekomma nationellt eller regionalt och pågå samtidigt, men som inte ingår i SCB:s webbsystem för lantbruksstatistik.

Utöver bortfallet av hela företag tillkommer ett partiellt bortfall av enstaka uppgifter i varierande omfattning.

Bortfallet i undersökningen har bibehållits på en relativt låg nivå. Strategin för detta är att anlita intervjuare som har lantbrukserfarenhet eller har utbildats i lantbrukskunskap, för att lantbrukarna ska känna trygghet vid uppgiftslämnandet och för att minska risken för missförstånd. Utbildning av intervjuarna sker bland annat genom att de i god tid innan arbetet påbörjas får prova en testversion av webbsystemet på egen hand samt vid en gemensam heldagskurs.

Bortfallsandelen beräknas som kvoten mellan antal bortfall och antal uttagna företag.

2.5 Bearbetningar

Direktinsamlade data kompletteras med uppgifter från register (se avsnitt 2.4.1).

Uppgifter om hur skörderester från konservärter har hanterats har vid behov imputerats. Underlaget för imputeringen är baserat på branschens bedömning.

2.6 Granskning

Uppgifterna granskas av ämneskunnig personal vid SCB. I samband med bearbetning av uppgifterna görs manuella och maskinella kontroller. I bearbetningsprogrammen finns även vissa fasta granskningskriterier.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Webbformuläret innehåller inbyggda maskinella kvalitetskontroller, t.ex. summeringskontroller, som vägleder både lantbrukare och intervjuare för att minska risken för fel. Dessutom finns kontroller som faller ut om ett ovanligt högt eller lågt värde angivits. Orimliga värden kan därmed korrigeras direkt av lantbrukaren eller av intervjuaren, s.k. uppgiftslämnargranskning. När webbformulären skickas in till SCB sorteras de maskinellt i helt godkända och sådana som behöver granskas ytterligare manuellt.

2.6.2 Granskning av mikrodata

Efter datainsamlingen granskas det insamlade materialet på företagsnivå, s.k. mikrogranskning. Arbetet utförs av sakkunniga granskare. Ett antal "frågor" ställs mot materialet, t.ex. ologiska samband och saknade värden. I 2024 års undersökning gjordes detta med hjälp av sortering och filtrering i Excel, samt via sas-script. Viss samgranskning gjordes med 2024 års Skördeundersökningar. I vissa fall kan uppgifterna rättas med hjälp av kommentarer på webbformulären.

2.6.3 Granskning av makrodata

Granskning av de framräknade statistikresultaten för de olika redovisningsgrupperna, s.k. makrogranskning, görs i Excel. De kontroller som görs är framför allt summeringskontroller, logiska kontroller, avstämningar mot senaste årgång samt mot annan publicerad statistik. Kontroller görs även för att säkerställa att undertryckning (prickning) har gjorts av uppgifter som anses för osäkra.

2.6.4 Granskning av redovisning

Granskning inför publicering av tabellerna i rapporten görs i Word. Analyserande text skrivs och granskas i Word. Korrekturläsning genomförs av någon som känner till ämnesområdet men är fristående från produktionsarbetet. Granskning av slutlig layout av rapporten görs i pdf-filerna som publiceras. Tabeller och metadata i Statistikdatabasen (SSD) granskas innan publicering genom avstämning mot tabellerna i rapporten.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

För att skatta olika målstorheter i undersökningen används en skattningsfunktion (estimator) som är baserad på urvalsdesignen och de inklusionssannolikheter som varje jordbruksföretag tilldelats. Eftersom undersökningen använder ett cut-off-förfarande görs även några modellantaganden. Dessa antaganden samt cut-off gränsens påverkan beskrivs i kvalitetsdeklarationen, avsnitt 2.2.6. Se även avsnitt 2.3.2 i det här dokumentet.

Estimatorn justeras för att kompensera för objektsbortfall och övertäckning. Bortfallsuppräknings görs inom varje stratum med antagandet om att bortfallet i genomsnitt har samma totalskörd och areal per företag som de svarande företagen. Övertäckningen hanteras direkt i beräkningarna där antagandet görs att övertäckningsandelen är lika stor i urvalet som för de svarande. Undertäckningen är marginell och hanteras inte i estimationen.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Skattade målstorheter baseras genomgående på skattade totaler. Hur punktskattningar beräknas exemplifieras här genom att återge skattningsformler för tröskad areal, nedbrukad areal och andel nedbrukad areal på riksnivån.

Om λ_k betecknar inklusionssannolikheten för gård k och det finns H strata, så ges skattningar för tröskad areal ($\hat{T}$) och nedbrukad areal ($\hat{A}$) för en viss gröda g , av följande uttryck

$$\hat{T} = \sum_{h=1}^H \frac{n_h}{m_h} \sum_{k \in r_h} \frac{y_k}{\lambda_k}$$

$$\hat{A} = \sum_{h=1}^H \frac{n_h}{m_h} \sum_{k \in r_h} \frac{a_k}{\lambda_k}$$

med följande beteckningar:

y_k : tröskad skörd av gröda g på gård k ,

a_k : nedbrukad areal av gröda g på gård k

r_h : mängden av svarande gårdar i stratum h

n_h : antal utvalda gårdar i stratum h

m_h : antal svarande gårdar inklusive övertäckning i stratum h .

Andelen nedbrukad areal skattas sedan med kvoten

$$\widehat{NB} = \frac{\hat{A}}{\hat{T}}$$

Den redovisade tröskade arealen för grödor som ingår i spannmål, oljeväxter och trindsäd har beräknats från skattade storheter i den undersökningen för ökad överensstämmelse och sammanvändbarhet. Den redovisade tillvaratagna arealen har beräknats som en funktion av andel tillvaratagen areal och redovisad tröskad areal.

Punktskattningar och skattningar av medelfel beräknas med programverktygen CLAN/ETOS, som är utvecklade vid SCB och implementerade i SAS.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

I statistiken redovisas skattningarnas osäkerheter via konfidensintervall vilka beräknas enligt formeln

$$p \pm 1,96s.$$

Konfidensintervallen är beräknade med konfidensnivån 5% vilket innebär att de täcker det okända sanna värdet, som p är en skattning av, i approximativt 95% av fallen vid upprepade oberoende urval med oförändrad urvalsdesign.

Medelfelen för de estimatorer som används i undersökningen beräknas med hjälp av programverktygen CLAN/ETOS som är utvecklade vid SCB och implementerade i SAS.

I statistiken redovisas även antal svarande som ett kompletterande mått på skattningarnas osäkerhet.

2.7.4 Röjandekontroll

Skattade målstorheter redovisas bara om punktskattningarna är baserade på ett tillräckligt stort antal svar och de relativa medelfelen inte är för stora. För att andelsskattningar ska redovisas krävs minst 30 observationer. För övriga skattningar krävs att det finns minst 20 observationer samt att det relativa medelfelet är mindre än 35 procent. Detta förfarande är motiverat både utifrån osäkerheten i skattningarna och behovet av röjandekontroll.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Ramen bestod av 19 855 jordbruksföretag, uppdelat på 101 strata (skördeområden). Urvalet omfattade 2 988 jordbruksföretag. Det ovägda bortfallet, som visar hur datainsamlingen fungerat i undersökningen, uppgick till 10,7 procent. Övertäckningen var 3,0 procent (89 företag). Över- och undertäckningen bedöms påverka resultaten i mycket liten utsträckning. Det vägda bortfallet, som även tar hänsyn till jordbruksföretagens olika urvalssannolikheter, uppgick till 12,6 procent.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser från undersökningsdesignen har gjorts.

Bilaga 1

Webbformulär 2024

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

[Hem](#)[Kontakt](#)[Logga in](#)

Välkommen till SCB:s lantbruksstatistik 2024

För en tid sedan fick du ett brev om att din gård är med i någon av undersökningarna som handlar om årets skörd eller gödsling och odlingsåtgärder. När du loggat in visas en webbsida där vi ber dig fylla i uppgifterna.

Teknisk information

För att kunna lämna lantbruksstatistik behöver din dator och webbläsare uppfylla följande tekniska krav. Den här webbplatsen använder kakor (cookies). Läs mer om kakor här.

Logga in

Användarnamn

Lösenord

Logga in

Kontakt

Om du har frågor, kontakta någon av följande personer:

Namn	Telefon	E-post
Robert Almqvist, SCB	010-479 40 78	robert.almqvist@scb.se
Katarina Boström, SCB	010-479 42 33	katarina.bostrom@scb.se
Daniel Persson, SCB	010-479 67 54	daniel.persson@scb.se
Sergio Tena Vasco, SCB	010-479 60 88	sergio.tenavasco@scb.se

"BRUKARE" (SCBID "#")

Här ska årets skörd redovisas. Klicka på för att få hjälp med att summera kvantiteter av olika vattenhalter, räkna om från volym till vikt samt med uträkning av balviker för gröfunder. Mer information visas om du pekar med musen på . Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande. **Tillarrenderad areal ska tas med. Uttarrenderad areal ska inte tas med.**

Hjälps

 Instruktionen:

Skörd för hela den brukade arealen

Gröda	Areal enl. SAM 2024 ②	Ev. ändrad areal ①	Kärnskörd/fröskörd					Grönfoder/ensilage					Areal som ärostar att fördela ④	K o m m e n t r
			Tröskad areal ③	Totalskörd ②	Hektarskörd ①	Vatten- halt i redovisad skörd ⑤	Obärgad areal ③	Skördad areal ②	Totalskörd ②	Hektarskörd ①	Ts-halt i redovisad skörd ⑤	Obärgad areal ③		
	hektar	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	
Höstvete	20.31			☐					☐				20.31	
Vårvete				☐					☐					
Råg				☐					☐					
Höstkorn				☐					☐					
Vårkorn				☐					☐					
Havre	21.87			☐					☐				21.87	
Höstrågsvete				☐					☐					
Vårrågsvete				☐					☐					
Höstblandad, strå				☐					☐					
Vårblandad, strå				☐					☐					
Blandad balj/strå				☐					☐					
Ärtor (ej konserv)	7.05			☐					☐				7.05	
Äkerbönor				☐					☐					
Höstraps				☐					☐					
Våraps				☐					☐					
Höstrybs				☐					☐					
Vårrybs				☐					☐					
Oljelin				☐					☐					
Majs				☐					☐					
Stråbädd till grönt.				☐					☐					
Grödkod 80 grönt. ④				☐					☐					

Halm och blast

Innan du fyller i halm och blast behöver du fylla i uppgifter om skörd. Grödorna kommer då att visas i blanketten om halm och blast med tillsammans med eventuell odlad areal av kontraktsgrödor.

[illegible]

Hem

Kontakt

Sergio Tena Vasco

Företag

Bortfall

Spannmål

Hostsådd

Potatis

Skörd av potatis 2024

GÜNTHER HANSSEN LANTBRUKS AB (SCBID 5210)

Hjälp

Instruktioner

Har ska årets skörd redovisas. Mer information visas om du pekar med musen på 1. Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande. Tillarrenderad areal ska tas med. Utarrenderad areal ska inte tas med.

☐ Skörden är ännu inte avslutad 1

☐ Hela arealen sköts av en annan brukare

Skörd av färskpotatis och matpotatis

Gröda	Areal enl. SAM 2024	Ev. ändrad areal	Skördad areal	Totalskörd före sortering	Hektarskörd före sortering	Obörjad areal	Vändbeg. osatt areal	Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
	hektar	hektar	hektar	ton	kg/hektar	hektar	hektar	hektar		
	1	1	1	1	1	1	1	1		
Färskpotatis	1	3,55		3,55					0,00	☐
Matpotatis	1	26,74		26,74					0,00	☐

Därav ekologisk odling

Därav skörd från areal med ersättning för ekologisk produktion och ersättning för omställning till ekologisk produktion.

☐ Ingen ekologisk odling

Kopiera från ovanstående blankett

Gröda	Areal enl. SAM 2024	Ev. ändrad areal	Skördad areal	Totalskörd före sortering	Hektarskörd före sortering	Obörjad areal	Vändbeg. osatt areal	Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
	hektar	hektar	hektar	ton	kg/hektar	hektar	hektar	hektar		
	1	1	1	1	1	1	1	1		
Färskpotatis	1									☐
Matpotatis	1									☐

Blast

Innan du fyller i blast behöver du fylla i uppgifter om skörd. Grödorna kommer då att visas i blanketten om blast med.

Gröda	Areal enl. SAM 2024	Ev. ändrad areal	Skördad Areal	Blast från skördad areal		Användning av tillvaratagna blast från skördad areal. Fördela arealen i procent (summan ska bli 100%).						K o m m e n t a r	B o r t f a l l					
				Brukas ner	Tillvaratas	Foder	Biogas	Uppvärmning	Annan användning	Kvar att fördela								
											%			%	%	%	skriv vad	%
Färskpotatis		3,55		3,55														
Matpotatis		26,74		26,74														

Kommentarer

Skriv en kommentar...

Spara

Skicka in